



شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

تحقیق درسی سطح 3 (کارشناسی ارشد)

عنوان :

علل فردی دین گریزی جوانان و راهکارهای مقابله با آن از دیدگاه اسلام

استاد راهنما

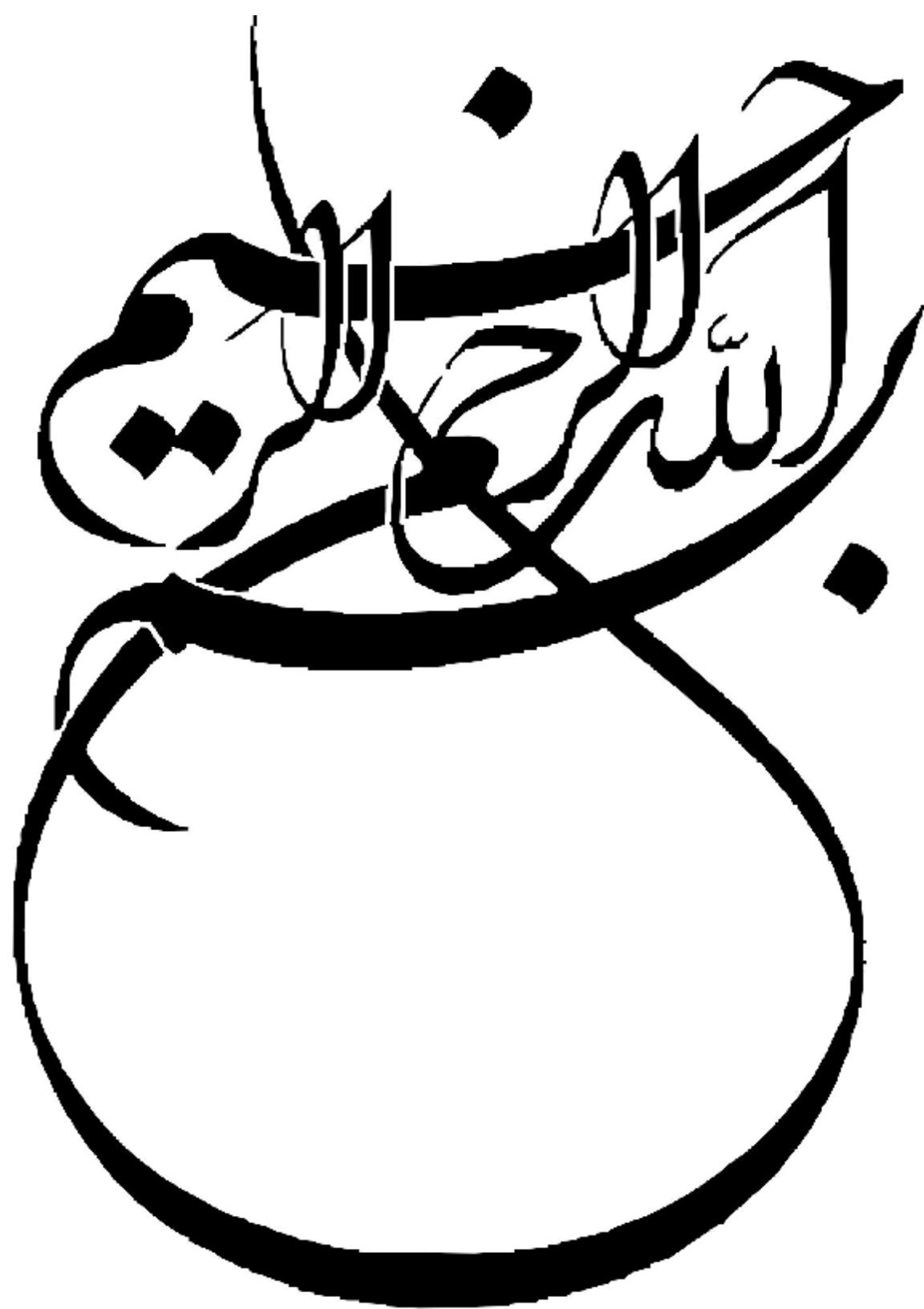
سرکار خانم صادق

نگارنده

زهرا عماد

سال تدوین

1395



چکیده :

دین همان خضوع و انقیاد کامل نسبت به احکام خدا و مقرراتی که برای حیات اخروی انسان مناسب است ، می باشد . و دین گریزی به معنای عدم اعتقاد ، عدم پذیرش و یا عدم اطاعت نسبت به هر آنچه خدای سبحان توسط انبیاء و ائمه برای جامعه بشری نازل کرده است .

با نگاهی به جامعه و با رجوع به آمار و ارقام تحقیقات میدانی و تجربی به این نتیجه می رسیم که برخی جوانان چندان به دین و ارزشهای دینی پایبند نیستند ، و همین موجب می شود که زندگی فرد ، بخصوص جامعه به سوی انحطاط پیش رفته و از مسیر تکاملی خویش فاصله بگیرد .

دین گریزی به بلندای عمر دین پیشینه دارد ؛ یعنی از زمان پیدایش نخستین دین تا چند سده اخیر ادامه داشته است به گونه ای که دین باوری رو به تقلیل رفته و دین گریزی رشد کرده است.

عوامل فردی چون فقر معرفتی ، عدم تعقل ، انتظارات نامعقول از دین ، شک و تردید و ... در افزایش دین گریزی جوانان مؤثر است و راهکارهایی چون تقویت مبانی دینی و عقیدتی ، آموزش معارف و عقاید دینی در خانواده ، پیاده سازی و عملیاتی کردن دین با به کارگیری آموزه های قرآن در امور اقتصادی ، سیاسی اجتماعی ، پیشگیری از دین گریزی و زدودن زمینه های بیماری ، انحراف و آلودگی توسط بهترین و شایسته ترین سخنگویان دین ، فراهم کردن امکانات علمی و تفریحی و ... می تواند در پیشگیری از آن مؤثر باشد .

با مراجعه به کتابخانه و استفاده از کتب قرآنی ، روایی و اخلاقی می توان به این نتیجه رسید که این عوامل فردی در حد زیادی بر روی مسئله دین گریزی اثرگذار بوده است.

بنابراین با بررسی دقیق این عوامل می توان به این نتیجه رسید ، چنانچه زمینه مناسب برای دوری از دین فراهم آید و انسان خود و حتی دیگران را از این سرمایه فطری محروم کند ، زمینه ناپود کردن همه سرمایه های نجات بخش و سازنده تکامل وجود آدمی را فراهم ساخته و به هیچ وجه رنگ سعادت ابدی را نخواهد دید.

و چنانچه به راهکارهای دوری از دین گریزی رجوع کند ، زمینه را برای تقرب الهی و لقاء الله فراهم خواهد ساخت . که البته از میان این راهکارها ، دو اصل "شناسایی عوامل دین گریزی و روش های جذب جوانان به دین" می تواند راهگشای این معضل اجتماعی شود.

کلیدواژه : دین ، دین گریزی ، عقل

فهرست :

۱	مقدمه
۲	فصل اول : مباحث مقدماتی
۳	گفتار اول : کلیات
۳	الف) بیان مسأله
۴	ب) ضرورت انتخاب موضوع ، اهمیت و فایده
۵	ج) پیشینه تحقیق
۷	د) سوالات تحقیق
۷	ه) فرضیه تحقیق
۸	و) پیش فرض های تحقیق
۸	ز) مفاهیم و متغیرها
۸	ح) روش تحقیق
۸	ط) محدودیت ها ، مشکلات و موانع تحقیق
۱۰	گفتار دوم : مفهوم شناسی دین و مفاهیم مرتبط با آن
۱۷	1. معنا و حقیقت دین
۱۹	2. مفهوم دین گریزی
۲۰	3. نیاز به دین
۲۳	4. ویژگی های دوره جوانی
۲۶	جمع بندی
۲۷	فصل دوم : علل فردی دین گریزی جوانان
۲۸	مقدمه
۲۸	الف) علل روانشناختی (عقلی)
۲۹	1 - غفلت ، جهل و عدم تفکر (فقر معرفتی نسبت به مقولات دینی)
۳۲	3 - ناکارآمد دیدن دین یا سطحی نگری (بی بصیرتی)
۳۵	4 - ناسازگار نمایی با علم
۳۵	ب) علل اخلاقی
۳۶	1 - شک و تردید
۳۶	2 - انتظارات نامعقول از دین
۳۷	3 - نگاه گزینشی و کشکولی به دین (پیروی از خواسته های نفسانی)
۴۰	4 - نفاق
۴۱	5 - گناه
۴۲	ج) علل اجتماعی
۴۲	1 - خصوصی سازی دین

۴۲	2 - ارتجاع و تحجر و تقلید کورکورانه.....
۴۳	3 - عدم الگوگیری مناسب دینی.....
۴۴	4 - عقب ماندگی مسلمین.....
۴۵	جمع بندی.....
۴۶	فصل سوم : راهکارهای مقابله با دین گریزی جوانان.....
۵۲	جمع بندی.....
۵۳	نتیجه گیری.....
۵۴	پیشنهادهات.....
۵۵	منابع.....

منابع :

کتاب فارسی :

- 1- افرام بستانی ، فؤاد ، فرهنگ ابجدی ، (مترجم، رضا مهیار) ، چاپ دوم ، تهران ، انتشارات اسلامی ، 1375 ه.ش.
- 2- انوری ، حسن ، فرهنگ بزرگ سخن ، ج 2 و 4 و 5 و 7 ، چاپ 2 ، تهران ، سخن ، 1390 ه.ش.
- 3- حسینی ، محمد ، فرهنگ لغات و اصطلاحی فقهی ، چاپ 2 ، تهران ، سروش (انتشارات صدا و سیما) ، 1385 ه.ش.
- 4- حسینی دشتی ، مصطفی ، معارف و معاریف : دائرة المعارف جامع اسلامی ، ج 3 و 9 ، تهران ، مؤسسه فرهنگی آرایه ، 1385 ه.ش.
- 5- خرمشاهی ، بهاء الدین ، دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی ، ج 1 و 2 ، چاپ 3 ، تهران ، دوستان [و] ناهید ، 1389 ه.ش.
- 6- خسروپناه ، عبدالحسین ، کلام جدید ، قم : مرکز مطالعات و پژوهش های فرهنگی حوزه ی علمیه ، 1381 ه.ش.
- 7- دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه دهخدا ، ج 4 و 8 و 10 و 14 ، چاپ 2 ، تهران ، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران (با انتشارات روزنه) ، 1377 ه.ش.
- 8- راغب اصفهانی ، حسین محمد ، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن ، (مترجم ، خسروی غلامرضا ؛ محقق / مصحح، خسروی حسینی غلامرضا) ، جلد 1 و 2 ، چاپ 2 ، تهران ، مرتضوی ، 1374 ه.ش.

- 9- سبجانی ، قاسم ، ریشه های گریز از دین در قرآن ، قم : مرکز نشر اعتقادات ، 1376 ه.ش.
- 10- شاکرین ، حمیدرضا ، چرا دین؟ چرا اسلام؟ چرا تشیع؟ ، قم : نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها (دفتر نشر معارف) ، 1389 ه.ش.
- 11- شکوهی ، علی ، عوامل و ریشه های دین گریزی از منظر قرآن و حدیث ، قم : مؤسسه بوستان کتاب ، 1388 ه.ش.
- 12- طباطبایی ، محمد حسین ، محمد باقر موسوی همدانی ، ترجمه تفسیر المیزان ، ج 10 ، قم ، دفتر انتشارات اسلامی جامعه‌ی مدرّسین حوزه علمیه قم ، 1374 ه.ش.
- 13- عمید ، حسن ، فرهنگ عمید ، ج 1 و 2 ، چاپ 26 ، تهران ، امیرکبیر ، 1382 ه.ش.
- 14- قرشی بنایی ، علی اکبر ، قاموس قرآن ، ج 2 ، چاپ ششم ، تهران ، دار الکتب الاسلامیه ، 1412 ه.ق.
- 15- کریمی والا ، محمد رضا ، ضرورت دین از نظرگاه عقل « ویژه جوانان » ، قم : انتشارات مسجد مقدّس جمکران ، 1386 ه.ش.
- 16- محمّدی ری شهری ، محمّد ، منتخب میزان الحکمه ، ترجمه حمیدرضا شیخی ، چ سوم ، قم ، دارالحديث ، 1384 ه.ش.
- 17- ----- ، میزان الحکمه ، ترجمه حمیدرضا شیخی ، ج 2 ، چ 7 ، قم ، دارالحديث ، 1386 ه.ش.
- 18- مصباح یزدی ، محمد تقی ، آموزش عقاید ، چ 17 ، قم ، شرکت چاپ و نشر بین الملل سازمان تبلیغات اسلامی ، 1384 ه.ش.

19- مطهری ، مرتضی ، پانزده گفتار ، تهران : صدرا ، 1380 ه.ش.

20- معین ، محمد ، فرهنگ فارسی معین ، ج 1 و 2 و 3 ، تهران ، بهزاد ، 1382 ه.ش.

21- یوسفیان ، حسن ، کلام جدید ، چاپ 5 ، تهران : سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) ، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی ؛ قم : مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) ، 1391 ه.ش.

کتاب عربی :

1- تمیمی آمدی ، عبد الواحد بن محمد ، غرر الحکم و درر الکلم ، (محقق / مصحح: رجائی، مهدی) ، ج 1 ، ج 2 ، قم ، دار الکتاب الإسلامی ، 1410 ه.ق .

2- حر عاملی ، محمد حسن ، وسائل الشیعه ، ج 20 ، قم ، مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، 1409 ه.ق .

3- حسینی زبیدی ، محمد مرتضی ، تاج العروس من جواهر القاموس ، (محقق / مصحح ، علی هلالی ، علی سیری)، ج 18 ، بیروت ، دار الفكر ، 1414 ه.ق.

4- راغب اصفهانی، حسین محمد ، مفردات ألفاظ القرآن ، (محقق / مصحح ، صفوان عدنان داوودی)، بیروت - دمشق ، دار القلم - الدار الشامیة ، 1412 ه.ق.

5- شعبه حرانی ، حسن بن علی ، تحف العقول ، (محقق / مصحح: غفاری، علی اکبر) ، قم : جامعه مدرسين ، 1404 / 1363 ه.ق.

6- طریحی ، فخر الدین محمد ، مجمع البحرين ، (محقق / مصحح ، احمد حسینی اشکوری) ، ج 6 ، چاپ 3 ، تهران ، مرتضوی ، 1375 ه.ش.

7- مجلسی ، محمد باقر بن محمد تقی ، بحار الأنوار ، ج 78 ، بیروت - لبنان : مؤسسة الوفاء ، 1404 ه.ق.

8- مصطفوی ، حسن ، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم ، ج 3 و 8 ، تهران ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، 1368 ه.ش.

9- منظور ، محمد مکرم ، لسان العرب ، ج 11 و 13 ، چاپ 3 ، بیروت ، دار الفكر للطباعة و النشر و التوزيع - دار صادر ، 1414 ه.ق.

مقالات :

1- احمدی ، محمد حسن ، «جستجو در علل دین گریزی» ، مجله بلاغ مبین ، شماره 24 و 25 (ص 135 تا 170) ، 1389 ه.ش.

2- امینی ، جبار ، خلیفه مرادی ، رضا ، محمدی ایلامی ، رحیم ، « علل و عوامل دین گریزی و نقش دانشگاه ها در اصلاح آن» ، مجله مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی ، شماره 50 (ISC) ، 1391 ه.ش.

3- بشیری ، ابوالقاسم ، «نگاهی روان شناختی به آسیب شناسی دین باوری جوانان» ، ماهنامه معرفت ، سال سیزدهم ، شماره 12 (پیاپی 87) ، 120 ص ، اسفند 1383 ه.ش.

4- بهرامی ، محمد ، «دین گریزی ، عوامل و راه حل ها در پرتو قرآن» ، مجله پژوهش های قرآنی ، شماره 37 و 38 (ص 38 تا 69) ، 1383 ه.ش.

5- عباسی ، محمد ، «عوامل دین گریزی و گرایش جوانان به فرهنگ غرب» ، سال شانزدهم ، شماره 5 (پیاپی 116) ، مرداد 1386 ه.ش

6- معافی ، لیلا ، اشرفی ، عباس ، « عوامل مؤثر بر دین پذیری و دین گریزی جوانان از دیدگاه جوانان » ، مجله معرفت ، سال بیست و دو ، شماره 194 (علمی - ترویجی / ISC) (ص 13 تا 28) ، 1392 ه.ش.

منابع دیجیتالی :

1- پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی سید علی خامنه ای (مد ظله العالی) farsi.khamenei.ir.

2- دانشنامه جهان اسلام ، موسسه دائرة المعارف الفقه الاسلامی ، ج 1 ، lib.eshia.ir.

3- کتابخانه پرسمان porseman.org.

4- کتابخانه غدیر ghadeer.org.

5- نرم افزار جامع التفاسیر 2/5.

6- نرم افزار جامع الاحادیث 3.